

Motion till riksdagen 2024/25:1896

av Anders Ådahl (C)

Svenska kraftnät ersätts av Svensk elbalansering

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Affärsverket svenska kraftnät bör ersättas med det nya affärsverket Svensk elbalansering och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det nya affärsverket Svensk elbalanserings uppdrag bör bli att vara systemansvarig myndighet för kraftsystemet i Sverige och dels förvalta och utveckla Sveriges transmissionsnät för el, dels bära ansvaret för svensk elbalans i hela kraftsystemet och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

”Svenska kraftnät är ett statligt affärsverk som är systemansvarig myndighet för kraftsystemet i Sverige och som förvaltar och utvecklar Sveriges transmissionsnät för el.”

Redan inledningsorden i Svenska kraftnäts uppdrag indikerar en gammaldags syn på kraftsystemet. Vi har sedan elen introducerades i stor skala med vattenkraftens utbyggnad under första halvan av 1900-talet vant oss vid att el produceras i stora anläggningar och transporteras långa sträckor till små kunder. Transmission av el har varit nyckeln. Sverige, liksom övriga världen, har byggt ett elsystem som varit hierarkiskt. Konsumtionen av el har dessutom styrt produktionen av el. I Sverige har vi varit lyckligt lottade med mycket vattenkraft som kan balansera varierad efterfrågan under timmar, dagar, och säsonger. I takt med att de förnybara och väderberoende elproduktionsslagen som sol och vind tagit allt större plats i världens elsystem så utmanas idén om ett hierarkiskt elsystem. El kan nu produceras i mindre anläggningar och nära kunder. El kommer tillföras på olika systemnivåer i elsystemet. Det hierarkiska elsystemet växer nu samman med det nya horisontella elsystemet. Det är inte utan utmaningar. De mindre pålästa skulle säga att vi måste ha baskraft i elsystemet för vad

gör vi när det inte blåser? De som är mer i takt med tiden noterar att ett större inslag av intermittent (väderberoende) elproduktion kan mötas med en uppsjö strategier och teknologier. Exempel är lager av olika slag och på olika tidskalor, toppplastturbiner, utökad internationell elhandel, efterfrågefleksibilitet, effekthandel, digital styrning med mera.

För att Sveriges elsystem fortsatt ska kunna utvecklas på ett kostnadseffektivt och leveranssäkert sätt bör Affärsverket svenska kraftnät byta namn och byta uppdrag. Nytt namn föreslås vara Svensk Elbalansering och uppdraget bör formuleras som "Svensk Elbalansering är ett statligt affärsverk som är systemansvarig myndighet för kraftsystemet i Sverige och som dels förvaltar och utvecklar Sveriges transmissionsnät för el, dels bär ansvar för svensk elbalans i hela kraftsystemet".

Det betyder att en ansvarsförskjutning görs. Ett parallellt hierarkiskt och horisontellt elsystem kräver en nationell aktör med ansvar och överblick över hela elsystemet.

Svenska kraftnät är idag systemansvarig för överföringssystemet (TSO), systemansvarig myndighet och transmissionsnätsföretag. Det betyder att Svenska kraftnät har ansvar för att det svenska överföringssystemet för el är hållbart, säkert och kostnadseffektivt.

De företag som äger region- och lokalnät har idag systemansvar för distributionssystemet, så kallade Distribution System Operator (DSO). Det betyder att de har ansvar för att deras respektive distributionssystem är hållbart, säkert och kostnadseffektivt.

Det nya uppdraget för Svensk Elbalansering innebär att man blir ansvarig för att både överföringssystemet och distributionssystemet är hållbart, säkert och kostnadseffektivt.

Anders Adahl (C)